

розвинених країн, де знайшли поширення географічно орієнтовані інформаційні системи (ГІС), здатні забезпечувати збір, зберігання, обробку та оприлюднення регіональних даних. Завданнями ГІС є досягнення економічного росту в сільському господарстві, поліпшення стану природних ресурсів, гарантування безпечності продовольства, боротьба з хворобами та шкідниками у сільському господарстві, вдосконалення методів планування регіонального розвитку, а також формування системи локалізації стихійного лиха. Використання сучасних засобів просторового аналізу є передумовою росту продуктивності праці, зменшення видатків, а також поліпшення системи управління економічними ресурсами сільськогосподарських підприємств.

Висновки. Механізм удосконалення державної підтримки аграрних підприємств передбачає реалізацію державних цільових програм розвитку аграрного виробництва, інвестиційними джерелами для яких визначені, крім власних коштів товаровиробників, дотації на виробництво продукції рослинництва, тваринництва. У процесі лібералізації економічних відносин було допущено порушення міжгалузевих пропорцій, зниження рівня рентабельності виробництва продукції АПВ, диспаритет цін на сільськогосподарську продукцію та засоби виробництва для аграрного сектора економіки. Важливою проблемою для України є забезпечення державного контролю за ціноутворенням щодо співвідношення внутрішніх і світових цін, спрямованих на розширення внутрішнього ринку продовольства за рахунок підтримки попиту, забезпечення конкурентоспроможності галузі і розв'язання соціальних проблем на селі. В умовах розвитку ринкової економіки, на нашу думку, необхідно розробити механізми стабілізації розвитку системи сільськогосподарських ринків та вдосконалення структурної політики на рівні держави, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності аграрних підприємств у цілому.

Література:

1. Аграрний сектор України на шляху до євроінтеграції: [Монографія] / [Бетлій М., Бородіна О, Бородін С. [та ін.]; за ред. О.М. Бородіної]. - Ужгород: ІВА, 2006. - 496 с.
 2. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: [підручник].- 2-е вид., доп. і пер. / В. Г. Андрійчук.- К.: КНЕУ, 2002.- 624 с.
 3. Могильний О.М. Регулювання аграрної сфери / О.М. Могильний. – Ужгород: “ІВА”, 2005. – 400 с.
 4. Веб-сайт Держстату України: www.ukrstat.gov.ua.
- Рецензент – д.е.н., професор Мармуль Л. О.*

УДК 338.433.002.6 (477)

РОЗВИТОК РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

***Писаренко В.В., д.е.н., доцент; Чопівська І.В., студентка
Полтавська державна аграрна академія***

Досліджено світові тенденції розвитку ринку органічної продукції та наявності потенціалу в Україні для збільшення її виробництва. Розглянутий сучасний стан функціонування ринку органічних продуктів. Висвітлено головні особливості вирощування органічної продукції та її переваги для потенційних споживачів. Проведений аналіз законодавчої бази та заходи з боку держави щодо підтримки ведення органічного сільського господарства.

The main world trends in the market for organic produce and the availability of capacity in Ukraine to increase its production. Considered the current state of functioning of the market of organic products. Deals with the main features of growing organic products and its potential benefits for consumers. The analysis of legislation and actions by the state in support of organic agriculture.

Постановка проблеми. У ХХ ст. завдяки науково-технічному прогресу людство інтенсифікувало та удосконалило всі види діяльності, у тому числі й сільськогосподарське виробництво. Але інтенсифікація сільського господарства, як правило, відбувалася з використанням хімічних засобів захисту рослин, штучно синтезованих медикаментів для лікування тварин, що негативно вплинуло як на довкілля, так і на здоров'я людини взагалі. Ця проблема набула глобального характеру і є реальною загрозою національній безпеці будь-якої країни [1]. Основним напрямом збереження навколишнього природного середовища та забезпечення безпечними продуктами харчування споживачів є виробництво та реалізація органічної продукції.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Теоретичні й практичні аспекти розвитку ринку органічної продукції в Україні знайшли відображення у працях таких науковців та практиків, як: С.С. Антонєць [4], Г.Я. Антонюк [1], Р.М. Безус [1], О.О. Маслак [2], В.М. Писаренко [5]. Проте подальшого дослідження вимагають проблеми і перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні, визначення місця нашої держави на міжнародному ринку органічних продуктів.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження тенденцій розвитку органічного сільського господарства в Україні, перспективи формування ринку органічної продукції, розробка комплексу маркетингових заходів щодо збуту органічної продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Органічними або екологічно безпечними вважаються продукти, виготовлені з дотриманням визначених екологічних стандартів на всіх технологічних та реалізаційних етапах [2]. Переваги органічної продукції представлені на рис. 1.

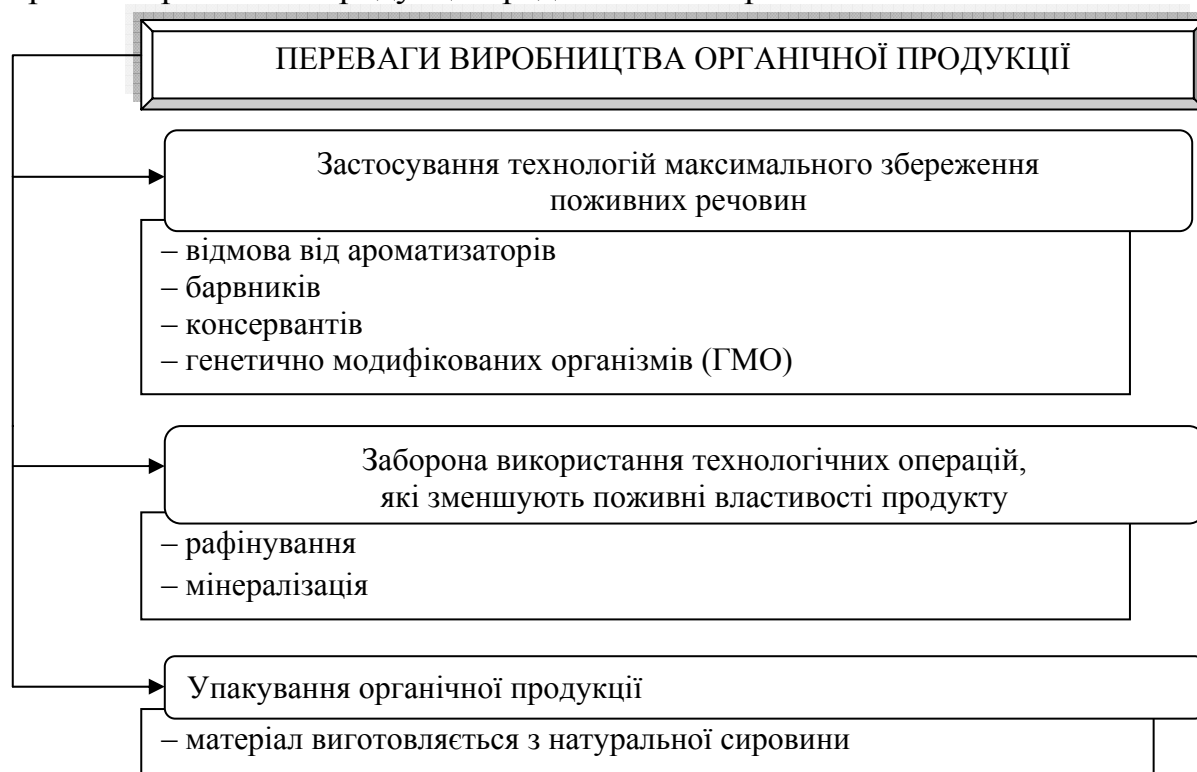

Рис.1. Переваги виробництва органічної продукції

Джерело: узагальнено автором на основі [2]

Ведення органічного землеробства базується на застосуванні мінімального обробітку ґрунту та відмови від отрутохімікатів і мінеральних добрив. Такий підхід відновлює баланс поживних речовин у ґрунті, нормалізує роботу живих організмів, збільшує вміст гумусу і, як результат, – підвищує урожайність сільськогосподарських культур [2]. Перехід на виробництво органічного продовольства є тривалим процесом, який не гарантує швидкої віддачі інвестицій, однак світові тенденції свідчать про підвищення популярності та прибутковості виробництва органічних продуктів харчування. Середньорічний приріст органічного ринку становить 10 – 15 %.

До органічної може належати продукція тваринного походження. Особлива увага в екологічному виробництві продукції тваринництва приділяється кормам. При їх приготуванні відмовляються від консервантів, стимуляторів росту, збудників апетиту тощо. Під час утримання, транспортування уникають можливого стресу тварин [2].

У світі так зване органічне виробництво, активний інтерес до якого виник ще у 1980 роках, стає з кожним роком масштабнішим та популярнішим. До цілісної системи господарювання та виробництва харчових продуктів, яка поєднує найкращі практики, що одночасно оберігають від хімічних та генномодифікованих впливів довкілля і людей, приєднується усе більше охочих у країнах Європи та Азії, Америки та Австралії [3]. В Україні органічний рух став популярним значно пізніше, проте уже маємо відчутні для споживачів результати: зокрема, помітно розширилася мережа магазинів, де можна придбати органічну продукцію. Нині таких близько десятка у Києві, окремі пропозиції у столиці можна знайти у великих супермаркетах. Перші магазини з органічною продукцією відкрито в Коломиї, Донецьку, Львові, Івано-Франківську та Кіровограді [3].

Світовий ринок органічної продукції зростає з кожним роком і вже перетнув позначку в \$45 млрд. У світі близько 35 млн. га землі сертифіковано для виробництва органічної продукції. В Україні поки що не розроблені власні національні стандарти, тому продукція сертифікується міжнародними організаціями. Основою сертифікації органічної продукції є такі різновиди стандартів:

– International Federation of Agriculture Movements (IFOAM) – міжнародна федерація з органічного сільськогосподарського руху;

– Постанова Ради ЄС 834/2007 та Постанова Ради ЄС 2092/91 про органічне виробництво та відповідне маркування сільськогосподарської продукції і продуктів харчування;

– Стандарти органічного сільськогосподарського виробництва та маркування сільськогосподарської продукції і продуктів харчування «БІОЛан» - приватні українські стандарти ;

– National Organic Product (NOP) – національна органічна програма США;

– Japanese Agricultural Standart (JAS) – національні стандарти Японії;

– Стандарти «Біо Свіс» (Bio Suisse) – приватні стандарти швейцарської Асоціації «Біо Свіс»;

– Деметр – стандарти біодинамічного сільського господарства;

– Внутрідержавні стандарти, постанови, програми і правила (директиви і правові норми).

Сільськогосподарські культури отримують статус органічних тільки у тому випадку, якщо вони вирощені на ґрунті, в який упродовж останніх трьох років не вносили ніяких речовин хімічного походження. Органічна сировина на переробних підприємствах переробляється окремо від традиційної сировини – щоб уникнути змішування [3].

Більше 35 % органічних земель знаходиться в Океанії, 23 % в Європі та 23 % у Латинській Америці. До країн-лідерів із найбільшою площею органічних земель належать Австралія – (12,02 млн. га), Аргентина – (4,01 млн. га), Китай – (1,85 млн. га) та США – (1,82 млн. га) [1].

Ситуація на світовому ринку органічної продукції характеризується концентрацією попиту в розвинених країнах, підвищенням попиту в країнах, що розвиваються, консолідацією учасників ринку та розвитком дистрибуції органічної продукції [2].

В Україні виробництво органічної продукції розпочалося наприкінці дев'яностих років. На той час великі міжнародні трейдерські організації сертифікували зацікавлені господарства та здійснювали експорт виробленої у них продукції. Упродовж останнього десятиліття екологічне виробництво сільськогосподарської продукції динамічно розвивалося. На початок 2011 р. в Україні працювало близько 140 сертифікованих органічних господарств, які використовували понад 290 тис. га сільськогосподарських угідь [2]. Проте відсутність офіційної статистики свідчить, що ці показники є умовними.

Частка сертифікованих органічних площ серед загального об'єму сільськогосподарських угідь України складає майже 0,7%. При цьому Україна займає перше місце в східноєвропейському регіоні щодо сертифікованої площі органічної ріллі, спеціалізуючись переважно на виробництві зернових, зернобобових та олійних культур.

Попит на органічні продукти харчування відстежити набагато простіше. У попередні роки на замовлення асоціації «БЮЛан Україна» проводилося дослідження вітчизняного споживчого ринку органічної продукції. Так, понад третина опитаних мають повне розуміння про сутність органічної продукції та бажання її споживати. Більше уваги своєму харчуванню приділяють люди 40 – 49 років. Такий результат пояснюється кращим матеріальним становищем вікової групи, більшою обізнаністю щодо здорового способу життя та харчування [2].

Ми виділяємо такі фактори впливу на рівень задоволеності споживача та його готовності купувати органічну продукцію:

- 1) швидкість виконання замовлення;
- 2) гарантія поставок;
- 3) доступність та зручність товару;
- 4) якість;
- 5) безпечність.

В останні три роки, 2009 – 2011 рр., спостерігається тенденція наповнення внутрішнього ринку власною органічною продукцією за рахунок налагодження власної переробки органічної сировини. Зокрема, це крупи, соки, сиропи, повидло, сухофрукти, мед, м'ясні та молочні вироби. Про це свідчать дані проведеного нами аналізу площ органічних сільськогосподарських угідь (рис. 2) та кількості господарств (рис. 3).

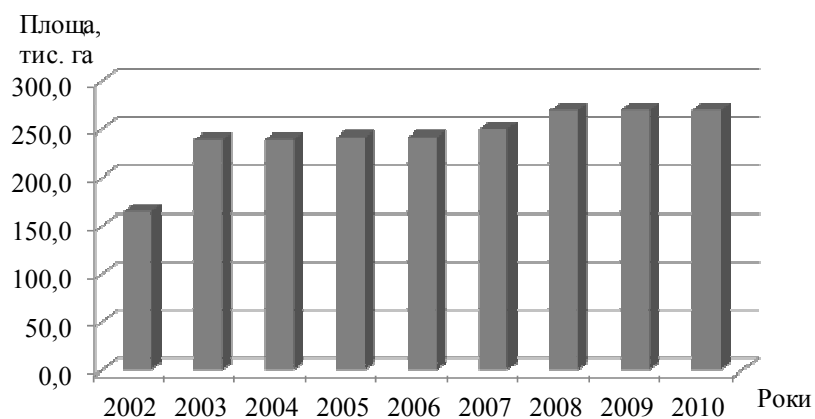

Рис. 2. Аналіз динаміки загальних площ органічних сільськогосподарських угідь

Джерело: [2]

Виходячи з даних наведених на рис.2 можна зазначити, що площа сільськогосподарських угідь у 2010 р. порівняно з 2002 р. зросла на 64,3 % (105 тис. га) і становила 270 тис. га.

Офіційні статистичні огляди IFOAM підтверджують, що якщо на початок 2003 р. в Україні було зареєстровано 31 господарство, що отримало статус «органічного», то наприкінці 2010 р. в Україні нараховувалось вже 142 сертифікованих органічних господарства, а загальна площа сертифікованих органічних сільськогосподарських земель склала приблизно 270 тис. га.

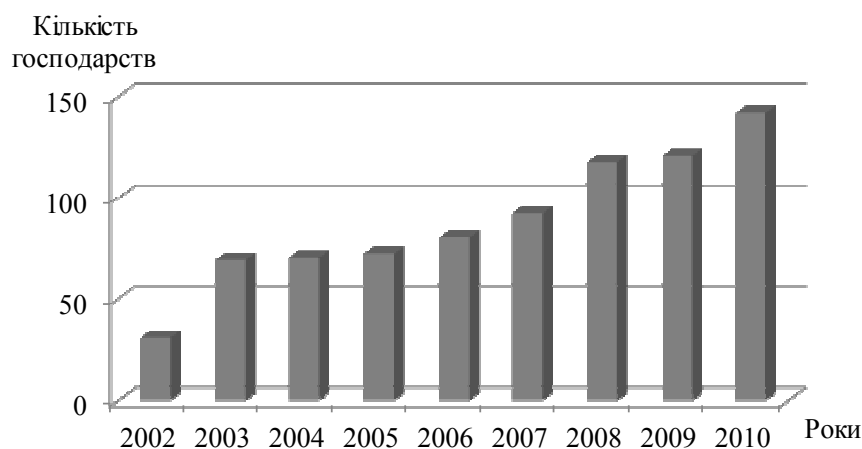

Рис. 3. Аналіз динаміки кількості органічних господарств в Україні

Джерело: [2]

Як свідчать дані рис. 3, кількість органічних господарств у 2010 р. зросла на 358,1 % (111 господарств) порівняно з 2002 р. і становила 142 господарства.

Більшість українських органічних господарств розташовані в Одеській, Херсонській, Полтавській, Вінницькій, Закарпатській, Львівській, Тернопільській, Хмельницькій областях. Українські сертифіковані органічні господарства різнопланові за своїм розміром – від кількох гектарів (як в більшості країн Європи), до десятків тисяч гектарів ріллі. Дослідження Федерації органічного руху України свідчать, що сучасний внутрішній споживчий ринок органічних продуктів в Україні почав розвиватись з 2006-2007 рр., склавши в 2008 р. €600 тис., 2009 – €1,2 млн., 2010-го цей показник зріс до €2,4 млн., а в 2011 р. – до €5,1 млн. [4].

На сьогоднішній день держава підтримує цей сектор економіки. Державною цільовою Програмою розвитку села на період до 2015 р. планується довести обсяг частки органічної продукції у загальному обсязі валової продукції сільського господарства до 10 %, передбачається стимулювання ведення органічного сільського господарства, унормування розвитку органічного землеробства та створення системи його сертифікації.

Варто зазначити, що Верховною Радою України 21 квітня 2011 р. був ухвалений Закон «Про органічне виробництво». Документом визначалися правові, економічні, соціальні та організаційні основи ведення органічного сільського господарства, вимоги щодо вирощування, виробництва, перероблення, сертифікації, етикетування, перевезення, зберігання та реалізації органічної продукції та сировини [4].

Висновки. Проведений аналіз ринку органічної продукції в Україні та його розвиток, свідчить про те, що він стрімко розвивається, збільшується кількість споживачів, удосконалюється правова база. Потенціал виробництва органічної продукції характеризується приростом кількості товаровиробників, споживачів та частки продажів органічної продукції. Держава намагається підтримати цей сектор економіки – передбачається стимулювання ведення органічного сільського господарства, унормування розвитку органічного землеробства та створення системи його сертифікації.

Література:

1. Безус Р. М. Ринок органічної продукції в Україні : проблеми та перспективи / Р. М. Безус, Г. Я. Антонюк // Економіка АПК. - 2011. - № 6. - С. 47-52.
 2. Маслак О.М. Ринок органіки в Україні: стан та перспективи: [Електронний ресурс] / О.М. Маслак. – Режим доступу до журналу: <http://www.agro-business.com.ua/component/content/article/>
 3. Неліна В.С. Органічні харчі замість «хімії»: [Електронний ресурс] / В.С. Неліна. – Режим доступу до журналу: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/1660/237/58574/>
 4. Артиш В. І. Організаційно-економічні передумови формування ринку екологічно чистої продукції в Україні / В. І. Артиш // Економіка АПК. – 2009. – № 2. – С. 117-120.
 5. Писаренко В.М. Агроекологія: навч. посібник для студентів вузів / В.М. Писаренко, П.В. Писаренко, В.В. Писаренко. – Полтава, 2008. – 256 с.
- Рецензент – д.е.н., професор Махмудов Х. З.*

УДК 336.71

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ

Романенко Т.В., здобувач

Національний університет біоресурсів і природокористування України

У статті розглянуті проблеми формуванням та використанням фінансових ресурсів. Запропоновано шляхи вдосконалення формування та використання фінансових ресурсів за для ефективної фінансової діяльності підприємства.

In the article the considered problems to forming and uses of financial resources. The ways of perfection of forming and use of financial resources are offered after for effective financial activity of enterprise.

Постановка проблеми. Для забезпечення сталого розвитку економіки України треба розв'язати низку невідкладних проблем, з-поміж яких однією з